

BURGERSCHAP IN DE LES NEDERLANDS

20 november 2018

a.damkot@hva.nl

Nuru keek nu op, voor het eerst, al keek ze een beetje langs me heen. Er lag iets triests in haar ogen, veel te triest voor zo'n klein kind. Wie weet wat ze allemaal al had meegemaakt voordat ze hier in dit koude land werd weggestopt in een flat. Hoe oud zou ze eigenlijk zijn? Twee of drie, dacht ik. Maar wat wist ik ervan? 'Heel goed gedaan,' zei ik nog eens. 'Zullen we gaan?' Ik hielp haar in haar jas, pakte de rugtas, keek of er niets vergeten was en trok de deur achter ons dicht.

BURGERSCHAP IN DE TAALES

Je in een ander verplaatsen, je horizon verbreden, een ander perspectief aannemen, vooroordelen wegnemen, inzicht in een ander en in jezelf -> literatuurles

Aanleiding: leergang Urban Education HvA, werken aan 'verplaatsingskunde' in de taalles met lerarenopleiders Anita Damkot (Nederlands), Femke Kitslaar (Engels) en Daniëlle van der Maten (Frans). In samenwerking met docenten Imane Bentaher (Caland Lyceum) en Ömer Demirozcan (Metis Montessori). <http://www.hva.nl/urban-education/gedeelde-content/projecten/urban-education/urban-education-voor-talendocenten.html>

‘Otis geeft een bijzondere ongepolijste inkijk in een wereld die veel witte mensen niet kennen.’ - Harrie Postma

IN FICTIEDOELLEN INBEGREPEN (UIT DE REFERENTIENIVEAUS TAAL)

3F – Kan causale verbanden leggen tussen handelingen van personages en gebeurtenissen. Kan doelen en motieven van personages opmerken. Kan impliciete doelen en motieven van personages benoemen. Evalueert de tekst ook met **morele** argumenten. Kan met leeftijdsgenoten **discussiëren** over de morele kwesties die door de tekst worden aangesneden.

4F – Kan zich **empathisch identificeren** met verschillende personages

DIALOGISCHE DIDACTIEK N.A.V. EEN DILEMMA

Tekstkeuze: een personage met wie ze zich zouden kunnen identificeren (een 17-jarige jongen in havo 5), die voor een moreel dilemma staat

Toegankelijk, een fragment, een les, ook toegankelijk in taal, óók voor jongens, óók voor niet-lezers

Mysterie; op zoek naar dilemma in de tekst; kritisch informatie tot je nemen, fysiek de versnipperde informatie ordenen leidt tot denken; **verschillen in niveau uiten zich in verschillen in leerproces en in eindniveau.**

Bron: 'Blijkbaar kun je mensen heel erg motiveren' over mysteries bij Nederlands, Hanneke Houkes en Piet-Hein van der Ven in: Vonk, 2005 jrg 34, nr. 5, p. 30-41

DIALOGISCHE DIDACTIEK

Ontwerpprincipes komen overeen met Schrijvers, Janssen en Rijlaarsdam (2017)

Samenwerkend leren en **uitwisselen** wat het verhaal bij je oproept leidt als effectieve leeractiviteit voor sociaal inzicht en zelfinzicht

Verschillende lezers en leeswijzen bieden verschillende perspectieven op een tekst. Door persoonlijke ervaringen op te roepen zet je aan tot **reflectie** op de thema's van de tekst.

Veiligheid creëren door uitwisselen in kleine groepjes en door te praten *over* het personage, niet over jezelf. Verschillende perspectieven zijn mogelijk.

STEREOTYPERING EN VOOROORDELEN

Leerlingen bewust laten worden van hun beelden en oordelen

‘Otis is een stoere jongen en niks boeit hem. Hij heeft een onverschillig karakter. Hij draagt waarschijnlijk trainingspakken met slordig ongekamd haar. Bruine ogen, lange nagels, slippers met sokken. Een agressief persoon.’ (anoniem, 3vmbo)

Otis is denk ik niet zelfverzekerd vanwege zijn moeder. Hij wil geld verdienen en niet naar school. (Ali)

EEN NAGESPREK

NA DE OPDRACHT

Ik begrijp Otis wel, omdat hij ook dingen heeft meegemaakt en zich waarschijnlijk ook alleen voelt en ik denk dat hij ook niet zou willen dat het meisje zich ook zo voelt of slecht voelt. (Yaren)

Ik begrijp zijn keuze, omdat hij niet veel keuzes heeft (Ashraf)

Ik denk toch dat het verstandiger is om de politie te bellen om erachter te komen wie het meisje is en waarom ze is achtergelaten. (Samia)

Ik vind het ook juist wel een goeie jongen. Hij haalt toch wel elke dag die drugs voor z'n moeder. Hij doet het wel. Hij doet het fout, maar z'n bedoeling is goed. Hij neemt verantwoordelijkheid en krijgt er geen een dank je wel voor. Ik snap 'm wel. (leerling nagesprek)

Als ik Otis was, zou ik hetzelfde doen, want ik begrijp zijn gevoelens. Hij weet zelf hoe het is om geen aandacht te krijgen. (Destiny)

Ik begrijp het wel, omdat je geen klein kind achterlaat in een onbekende omgeving, maar als ik Otis was, zou ik iets anders doen, namelijk de kindertelefoon bellen (Ebba)

Ik begrijp Otis wel, omdat je zo'n klein meisje niet alleen kan laten en de politie geeft gedoe, zelf heeft hij ook weinig aandacht gekregen. (Mo)

Van de meeste vrienden van mij weet ik niet wat ze thuis doen. Als ik het niet weet, zou het wel kunnen. (leerling nagesprek filmpje)

WAT HEBBEN WE GEZIEN?

- Actieve participatie, levendige discussies
- Het (stereotype) beeld van Otis verandert na de opdracht.
- De meeste leerlingen kunnen een geloofwaardig en passend scenario presenteren.
- In de evaluatie geven de meeste leerlingen aan zich te kunnen verplaatsen in Otis' situatie
- Leerlingen positief t.o.v. het lezen van de hele roman
- Toepasbaar op verschillende niveaus, verschil in uitkomsten.

INFORMATIE EN REACTIE

Wilt u de lesbrief en materialen ontvangen, stuur een mailtje naar a.damkot@hva.nl

Ook voor vragen en reacties!